

Facultade de CC. Económicas e Empresariais

Presentación

A Facultade de Ciencias Económicas e Empresariais ten unha ampla traxectoria dentro da nosa universidade. A principios dos 70 xa se impartían ensinanzas de Ciencias Económicas no antigo Colexio Universitario de Vigo, que en 1980 pasaría a integrarse na Universidade de Santiago de Compostela. En 1990 segrégase no Campus de Vigo, o que suporá o nacemento da Universidade de Vigo.

No curso 1991/92 iníciase a docencia das licenciaturas de Ciencias Económicas e de Ciencias Empresariais no edificio actual, rexistrándose dos procesos de reforma dos seus plans de estudos nos anos 1995 e 2002. A raíz da promulgación do RD 1393/2007 sobre ordenación das ensinanzas universitariasponse en marcha o proceso de adaptación ao Espazo Europeo de Educación Superior, de tal xeito que, para o curso académico 2009/10, comezarán a impartirse as titulacións de Grao en Administración e Dirección de Empresas e en Economía ás que se refiren estas guías.

Perséguese con elo ofertar unhas titulacións máis adaptadas ao contexto actual, cunha adaptación das metodoloxías docentes orientadas cara a aprendizaxe do alumnado e o desenvolvemento das súas capacidades.

Localización

A Facultade de Ciencias Económicas e Empresariais de Vigo está no Campus de Lagoas/Marcosende, aproximadamente a 15 km. de la ciudad. Clikcando en el siguiente icono puedes acceder a un plano del Campus con su ubicación precisa

En caso de precisar información é posible contactar a través das seguintes vías:

Correo - Facultade de Ciencias Económicas e Empresariais, Campus de Lagoas-Marcosende, s/n, 36310 VIGO

Teléfono - 986812400 (Centralita/Conserxería)

986 812403 (Secretaría de Alumnado)

986 812402 (Secretaría do Decanato)

Fax- 986812401

Correo electrónico - secfce@uvigo.es (Secretaría de Alumnado)

sdfcee@uvigo.es (Secretaría do Decanato)

Web - <http://fccee.uvigo.es/>

Infraestructuras y Servicios

A Facultade conta cunha importante dotación de infraestructuras destinadas a dar soporte ás actividades de investigación, docencia e extensión universitaria. Resumidamente, hai 15 aulas de docencia, 13 aulas-seminario, 6 aulas de informática e un aula informática de libre acceso. Adicionalmente dispón dun salón de actos cun aforo aproximado dunhas 550 persoas , un salón de graos para 60-80 personas, biblioteca con 400 postos de lectura e cafetería-comedor.

A continuación desglósase a información sobre servicios importantes para o alumnado:

SERVICIOS OFERTADOS AOS ESTUDANTADO

- AULA INFORMÁTICA DE LIBRE ACCESO:

Ordenadores a disposición dos alumnos con aplicaciones de uso corrente, acceso a Internet e posibilidade de impresión de documentos

- REDE INALÁMBRICA:

Acceso WIFI a Internet en toda a Facultade.

- REPROGRAFÍA:

Fotocopias, encuadernacións, transparencias, impresión de documentos, material de estudio, etc...

Horario regular : Mañá de 9 a 14 h. - Tarde de 15:45 a 18:00 h.

- CAFETERÍA E COMEDOR:

Servicio de cafetería completo, almorzos e comidas con menús do día.

Horario SS.Cafetería: De 8:45 a 21 h.

Horario SS.Comedor: De 13 a 15:30 h.

- SERVICIOS ADMINISTRATIVOS:

Servicios de xestión do alumnado (matriculas, traslados, solicitudes de validacións, emisión de títulos, etc...), asuntos económicos e secretaría do Decanato.

Horario atención ó público: De 9 a 14 h.

- BIBLIOTECA:

Servicio de asesoramento e empréstito bibliográfico, salas de estudio e lectura e consulta bases de datos.

Para o servicio de empréstito requírese carnet de biblioteca.

Dotacións: 414 postos de lectura e estudio.

2 postos consulta bases de datos.

29.000 volumes aprox. (libros, informes, etc.)

560 títulos de publicacións periódicas:

330 revistas e 230 estatísticas.

Horario : De 8:45 a 20:45 h.

Equipo decanal

Decano: Jorge Falagán Mota

Secretaria: Ana Esther Castro Fernández

Vicedecana de Organización Académica: Sonia M. Rodríguez Parada

Vicedecano de Calidade: Pedro Lorenzo Alonso

Vicedecana de Relacións Internacionais: María Gómez Rúa

(*)

(*)

Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V03M134V01101	A Responsabilidade Social na Empresa	1c	5
V03M134V01102	Xestión Ética	1c	5
V03M134V01103	Dirección Estratéxica	1c	5
V03M134V01104	RSC e Marketing	1c	3
V03M134V01105	Marketing Responsable	1c	4
V03M134V01106	Información e Comunicación da RSC	1c	3
V03M134V01107	Fundamentos de Responsabilidade Social Empresarial Interna (Concepto + Elementos)	1c	3
V03M134V01108	Implantación e Temas Avanzados de Responsabilidade Social Empresarial Interna	1c	3
V03M134V01201	Xestión da Calidade Total	2c	5
V03M134V01202	Sistemas Normalizados de Xestión de Calidade e das Relacións Laborais	2c	5
V03M134V01203	Inversión e Financiación Socialmente con Criterios de Sostibilidade	2c	3
V03M134V01204	Contabilidade Social	2c	3
V03M134V01206	Traballo Fin de Máster	2c	13
V03M134V01207	Sistemas Normalizados de Xestión: Calidade, Medioambiente, Seguridade e Saúde no Traballo	2c	5

DATOS IDENTIFICATIVOS**A Responsabilidade Social na Empresa**

Materia	A Responsabilidade Social na Empresa			
Código	V03M134V01101			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Rodríguez Daponte, María del Rocío			
Profesorado	Dopico Parada, Ana Isabel Pita Castelo, Jose Rodríguez Daponte, María del Rocío			
Correo-e	rocio@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
B2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
B4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
B5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complejidad de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
B8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
B9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
B10	Traballar en equipo.
B11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
B12	Adaptarse a novas situacións
C2	Identificar cales son os stakeholders e entender a súa importancia
C4	Coñecer os sistemas de xestión, normas, verificación e posibles certificacións da RSC
C6	Elaborar memorias de sostenibilidade
D1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
D2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamiento de datos, e posterior utilización
D3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados
D4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Identificar cales son os stakeholders e entender a súa importancia	A6	B1	C2	D5
	A6	B2	C14	D5
	A6	B10	C14	D5
			C14	D5
Analizar e describir os sistemas de xestión, normas, verificación e posibles certificacións da RSC	A6	B14	C4	
	A6	B8	C14	
	A5		C14	
Elaborar memorias de sustentabilidade,	A3	B4	C6	D5
	A6	B6	C14	D2
	A6	B11		D5
Difundir de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa.	A6	B14	C14	D5
	A6	B14	C14	D1
	A2	B14	C14	D5
	A6	B14	C14	D5
	A6	B14	C14	D5
	A6	B5	C14	D5
		B14	C14	D5
Reflexionar sobre responsabilidades sociais e éticas	A4	B7	C14	D5
		B12		D3
				D5
				D4
				D5
				D5

Contidos

Tema

A Responsabilidade Social Empresarial. Evolución do concepto. Dimensions

Marco institucional e iniciativas internacionais para o fomento da RSE.

Os grupos de interés o Stakeholders

Xestión da RSE nunha institución.

Memorias de sustentabilidade, visión global e adaptación a cada organización.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas	9	36	45
Presentación	5	15	20
Traballo tutelado	8	20	28
Lección maxistral	9	23	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións idóneas ou correctas, en base ao razoamento coa información dispoñible e a interpretación dos resultados
Presentación	O alumno presentará os resultados do seu traballo individual ou en grupo. Valorarase tanto o contido do mesmo como a presentación.
Traballo tutelado	De maneira grupal se resolverán as tarefas plantexadas polo docente como complemento das cuestións teóricas plantexadas.
Lección maxistral	SESIÓN MAXISTRAL PARTICIPATIVA: Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices do traballo, exercicios ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	
Resolución de problemas	
Presentación	

Avaliación						
	Descrición		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Resolución de problemas	Avaliarase o traballo realizado polo alumno	20	A2 A3	B1 B5 B11	C2 C4 C6	D4
Presentación	Avaliarase a capacidade de análise de casos reais de empresas	70	A4	B2 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B12	C2 C4 C6	D1 D2 D3 D4
Traballo tutelado	Avaliarase o traballo realizado polo alumnado	10	A2 A3	B1 B7 B10	C2 C4	

Outros comentarios sobre a Avaliación

O *MAiE segue un sistema de avaliación continua e esixe unha *presencialidade mínima do 80%. Para aqueles alumnos que non cumpran a *presencialidade ou que non alcancen o 50% da cualificación na avaliación continua, terán que acudir a segunda convocatoria. Nesta convocatoria poderase esixir un exame que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos da materia, así como a presentación de todas as evidencias dos traballos de aula realizados polos alumnos de avaliación continua. Observación: Calquera evidencia de traballos e probas *plagiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias. As datas dos exames poderanse consultar na web do *Maie.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- ALMAGRO, J., GARMENDIA, J.A., TORRE, I., **Responsabilidad social: una reflexión global sobre la RSE**, Prentice Hall, 2009
- BOWEN, H.R., **Social Responsibilities of the Businessman**, 1953
- CARROL, A.B., "**Corporate social responsibility. Evolution of a definitional construct**", vol 38, nº3. pag 168-295, 1999
- CARROLL, A.B., "**The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders**", N° 34, PAG. 39-48, 1991
- DOPICO PARADA, A.I., RODRÍGUEZ DAPONTE, R Y GONZÁLEZ VÁZQUEZ, E., "**Valoración de la RSC por el consumidor y medición de su efecto sobre las compras**", nº 54 (1), pag. 39-52, 2014
- Foretica, **Proactive stakeholder engagement. Practical Guide for companies and stakeholders**, 2008
- FREEMAN, R. E., "**The politics of stakeholder theory: Some future directions**", nº 4, pag. 409-421, 1994
- FREEMAN, R. E., "**Ending the so called Friedman-Freeman debate**", Vol.18, (2), pag.162-166, 2008
- FREEMAN, R. E., **Strategic Management: A stakeholder approach**, Pitman, 1984
- GARCÍA DEL JUNCO, J.; PALACIOS FLORENCIO, B. Y ESPASANDÍN BUSTELO, F., **Manual práctico de responsabilidad social corporativa**, Ediciones Piramide, 2014
- HARTMAN, LAURA P; DESJARDINS, J. Y ESPINOZA, F.A., **Ética en los negocios : decisiones éticas para la responsabilidad social e integridad personal**, McGraw-Hill, 2014
- MAIGMAN, I., FERRELL, O. C., Y FERRELL, L., "**A stakeholder model for implementing social responsibility in marketing**", 39, nº 9/10, pag. 956- 977, 2005
- RAUFFLET, E., **Responsabilidad social empresarial**, Pearson, 2012
- RIVERA, J. M., **Gestión de la RSC**, NETBIBLO, 2010

Bibliografía Complementaria

- COMISION EUROPEA, **Comunicación de la Comisión relativa a la RSE: una contribución empresarial al desarrollo sostenible**, 2002
- DE LA CUESTA, M., "**El porqué de la responsabilidad social corporativa**", vol. 2813, pp. 45-58, 2004
- DOPICO PARADA, A.I., RODRÍGUEZ DAPONTE, R Y GONZÁLEZ VÁZQUEZ, E., "**La responsabilidad social empresarial y stakeholders: un análisis clúster**", nº 21 (1), pag. 99-114, 2012
- FERNÁNDEZ, J. L. Y BAJO, A., "**La Teoría del Stakeholder o de los Grupos de Interés, pieza clave de la RSE, del éxito empresarial y de la sostenibilidad**", nº 6, Vol 6, pag. 130-143, 2012

MITCHELL, R., AGLE, B. Y WOOD, D., **□Toward a theory of stakeholder identification and salience: defining the principle of who and what really counts□**, Vol. 22, nº 4, pag. 853-886, 1997

MORRÓS RIBERA, J. Y VIDAL MARTÍNEZ, I., **Responsabilidad social sostenibilidad : GRI e ISO 26000**, Fundación Confemetal, 2014

PÉREZ CARRILLO, E. COORD, **Gobierno corporativo y responsabilidad social de las empresas**, Marcial Pons, 2009

RODRÍGUEZ DAPONTE, R. Y DOPICO PARADA, A. I., **□RSE y Stakeholders: La visión de las empresas de Galicia ante los distintos grupos de interés□**, 2012

Recomendacións

Outros comentarios

Paxinas WEB que el alumno debe consultar:

<http://www.corresponsables.com/>

<http://www.diarioresponsable.com/>

<http://www.expoknews.com/>

www.club sostenibilidad.org

www.csreurope.org

www.europapress.es/epsocial/rsc/

www.foretica.es

www.globalreporting.org

www.observatoriorsc.org

http://www.oecd.org/departament/0,3355,en_2649_34889_1_1_1_1_1,00.html

www.unglobalcompact.orgwww.pactomundial.org

REFERENCIAS DO SISTEMAS DE XESTIÓN DA RSE.

AA1000: www.accountability21.net/aa1000series

ISO/WD26000: www.iso.org/sr

SA8000: www.sa8000.org

SGE21: <http://www.sge21.foretica.es/es/>

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xestión Ética**

Materia	Xestión Ética			
Código	V03M134V01102			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Rodríguez Domínguez, María del Mar			
Profesorado	González Loureiro, Miguel Rodríguez Domínguez, María del Mar			
Correo-e	mrdguez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
B2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
B3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
B5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B10	Traballar en equipo.
C2	Identificar cales son os stakeholders e entender a súa importancia
C3	Comprender as implicacións do comportamento ético na estratexia empresarial e nos procesos de toma de decisións, e a súa relación coa motivación, liderado e cultura empresarial
C5	Deseñar e implementar estratexias competitivas coherentes co tamaño empresarial e a contorna, baseándose en vantaxes competitivas resultantes da RSC
D1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
D4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Coñecer a problemática do concepto de ética empresarial	A3 A5	B3	D4
Coñecer a relación entre a implantación da estratexia e a cultura empresarial nunha contorna de *RSE	A5	C2 C3 C5	D4

Capacidade para argumentar e xustificar a conveniencia de toma de decisións éticas	A4 A5	B5 B6 B10	D1 D4
Saber identificar vantaxes competitivas derivadas da *RSE	A1 A2 A3	B1 B2	C2 D4

Contidos

Tema	
ÉTICA E VALORES NA EMPRESA	*
MISIÓN E VISIÓN NA EMPRESA	*
INTEGRACIÓN DE ESTRATEXIA E CULTURA EMPRESARIAL	*
RESPONSABILIDADE SOCIAL EMPRESARIAL E VANTAXE COMPETITIVA	*

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos	16.2	37.7	53.9
Lección maxistral	10.3	11.3	21.6
Traballo	4.5	45	49.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos	Análise de casos a partir de documentación entregada en clases ou ben casos de actualidade, etc
Lección maxistral	Exposición teórica por parte do profesor dos contidos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Exposición teórica por parte do profesor dos contidos da materia. O profesor responderá as dúbidas do alumnado.
Estudo de casos	Análise de casos a partir de documentación entregada en clases ou ben casos de actualidade, etc. O profesor responderá as dúbidas do alumnado

Probas	Descrición
Traballo	Presentación dun traballo o proxecto por parte do alumno. O profesor atenderá os alumnos en tutoría

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Estudo de casos	Formulación e resolución de casos prácticos sobre as cuestións teóricas desenvolvidas	20	A1 A2 A3 A4 A5	B6	C2 C3 C5	D1 D4
Traballo	Avaliación do traballo autónomo do alumno mediante presentación e/ou proba escrita de proxectos e casos	80			C2 C3 C5	D1 D4

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua e esixe unha presencialidade mínima do 80%. Para aqueles alumnos que non cumpran a presencialidade ou que non alcancen o 50% da cualificación na avaliación continua, terán que realizar un exame final da materia.

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plagiados ou copiados supoñerá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Porter Kramer, **La creación de valor compartido**, Harvard Business Review,

---

Bibliografía Complementaria

David, **Administración Estratégica**, Pearson,

Hodge, B.J.; Anthony, W.P. & Gales, L.M., **Teoría de la organización : un enfoque estratégico**, Prentice Hall,

Kinicki, A & Kreitner, R., **Comportamiento organizacional: conceptos, problemas y prácticas**, McGraw-Hill Interamericana,

LINDGREEN, KOTLER ET ALL, **A STAKEHOLDER APPROACH TO CSR**, GOWER,

Luthans, F, **Comportamiento organizacional**, McGraw-Hill Interamericana,

Navas y Guerras, **Dirección Estratégica**, Civitas,

Ponti, F, **Los Caminos de la negociación : personas, estrategias y técnicas**, Granica,

Porter, **Estrategia Competitiva**, Piramide,

Wagner, J. A. & Hollenbeck, J.R, **Comportamiento organizativo : consiguiendo la ventaja competitiva**, International Thomson Editores,

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Implantación e Temas Avanzados de Responsabilidade Social Empresarial Interna/V03M134V01108

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Dirección Estratégica/V03M134V01103

Outros comentarios

O material entregado polos profesores deberá ser leído polo alumno antes da sesión correspondente.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Dirección Estratégica**

Materia	Dirección Estratégica			
Código	V03M134V01103			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Rodríguez Domínguez, María del Mar			
Profesorado	Guisado Tato, Manuel Rodríguez Domínguez, María del Mar			
Correo-e	mrdguez@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral				

Competencias

Código	
B1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
B2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
B3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
B4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
B5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
B8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
B9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades
B10	Traballar en equipo.
B11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
B12	Adaptarse a novas situacións
C1	Interpretar a nova realidade social e a súa aplicación ás tarefas da dirección e organización de empresas, á análise prospectivo da competitividade e ao impulso do desenvolvemento organizativ
C5	Deseñar e implementar estratexias competitivas coherentes co tamaño empresarial e a contorna, baseándose en vantaxes competitivas resultantes da RSC
C8	Valorar a pertinencia da mobilización de recursos e as posibilidades intermedias entre xerarquía e mercado (internalización vs. externalización).
C9	Integrar e implementar os diferentes sistemas de xestión normalizados de I D I, calidade e medioambiente no proceso de planificación estratéxica da empresa tendo en consideración a súa responsabilidade social corporativa.
D1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Identificar os valores, recursos e capacidades que permitan crear vantaxes competitivas	B1	C1	D1
	B2		
	B3		
	B7		
	B12		

Analizar as oportunidades e ameazas da contorna empresarial para a toma de decisións	B1 B2 B5 B7 B10 B11 B12	C1 C5	D1
identificar as estratexias máis adecuadas para cada realidade empresarial	B2 B4 B7 B8 B9 B11	C1 C5	D1
Coñecer as alternativas de cooperación empresarial e valoralas como fonte de vantaxes competitivas	B1 B2 B3 B12	C8	D1
Coñecer e valorar a importancia do I+D+i na estratexia empresarial	B2 B3 B5 B7	C9	D1

Contidos

Tema	
O proceso estratéxico	*
Estratexias con base na industria	*
Estratexias para industrias con base tecnolóxica	*
Estratexias de I+D+i	*
Estratexias de cooperación	*

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos	16.5	35	51.5
Lección maxistral	14	10	24
Traballo	4.5	45	49.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos	Análise de casos a partir de documentación entregada en clases ou ben casos de actualidade, etc
Lección maxistral	Exposición teórica por parte do profesor dos contidos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Exposición teórica por parte do profesor dos contidos da materia. O profesor responderá as dúbidas do alumnado.
Estudo de casos	Análise de casos a partir de documentación entregada en clases ou ben casos de actualidade, etc. O profesor responderá as dúbidas do alumnado
Probas	Descrición
Traballo	Presentación dun traballo o proxecto por parte do alumno. O profesor atenderá os alumnos en tutoría

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Estudo de casos	formulación e resolución de casos prácticos sobre as cuestións teóricas desenvolvidas	20	B1 B2 B7 B9 B10 B11 B12	C1 C8 C9	D1

Traballo	Avaliación do traballo autónomo do alumno mediante a presentación e/ou proba escrita de proxectos e casos	80	B1 B2 B3 B4 B5 B7 B8 B9 B10 B11 B12	C1 C5 C8 C9	D1
----------	---	----	---	----------------------	----

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua e esixe unha presencialidade mínima do 80%. Para aqueles alumnos que non cumpran a presencialidade ou que non alcancen o 50% da cualificación na avaliación continua, terán que presentarse a un exame final da materia

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plagiados ou copiados supoñerá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias

---

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

David, **administración estratéxica**, pearson,

Porter, **estrategia competitiva**, piramide,

Navas y Guerras, **Dirección estratéxica**, civitas,

Schilling, **Dirección Estratéxica de la innovación tecnolóxica**, Mc Graw-Hill,

Olcese, **Manual de la empresa responsable y sostenible**, McGraw-Hill,

Moreno, Uriarte y Topa, **La responsabilidad social empresarial**, piramide,

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Xestión Ética/V03M134V01102

Outros comentarios

O material proporcionado debe ser lido antes de cada clase, segundo indicacións do profesor

DATOS IDENTIFICATIVOS				
RSC e Marketing				
Materia	RSC e Marketing			
Código	V03M134V01104			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	López Miguens, María Jesús			
Profesorado	López Miguens, María Jesús			
Correo-e	chusl@uvigo.es			
Web				
Descrición	A materia persegue o desenvolvemento dun Plan de Marketing baixo un enfoque de marketing responsable xeral			

Competencias	
Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
B1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
B2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
B3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
B5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complejidad de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
B9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades
B11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
C5	Deseñar e implementar estratexias competitivas coherentes co tamaño empresarial e a contorna, baseándose en vantaxes competitivas resultantes da RSC
C7	Coñecer o concepto, evolución e importancia do Marketing Responsable na estratexia empresarial
D1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
D2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamiento de datos, e posterior utilización
D4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Comprender as perspectivas estratéxica e operativa do marketing e a súa aplicación en diferentes contextos	A1 B2 C5 B3 B5 B7 B11
Analizar a empresa e a súa contorna e emitir un diagnóstico.	B1 D2 B7
Preparar e realizar un informe e unha presentación oral dirixida a unha audiencia determinada.	B9 D1

Contidos

Tema

1. O marketing responsable	Definición
2. O plan de marketing	Definición Contido e estrutura do plan de marketing

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	5	5	10
Traballo tutelado	8	42	50
Presentación	5	10	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	SESIÓN MAXISTRAL PARTICIPATIVA: Exposición por parte do docente dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumno. Requírese a participación activa do alumnado. Recoméndase ao estudante que traballe previamente o material entregado polo profesor e que se consulte a bibliografía recomendada para completar a información co fin de seguir as explicacións e participar activamente nas cuestións e preguntas suscitadas ao longo das sesións de aula.
Traballo tutelado	TRABALLO TUTELADO. O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Actividade autónoma do alumnado que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Presentación	PRESENTACION. Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dos resultados dun caso, traballo, ... de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada**Metodoloxías Descrición**

Traballo tutelado Atenderanse as dúbidas que poidan xurdir ao alumno no desenvolvemento da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	TRABALLO TUTELADO.	70	A1 A3	B1 B2 B3 B5 B6 B7 B11	C5 C7	D2 D4
Presentación	PRESENTACIÓN/S E/OU EXPOSICIÓN/S.	30		B9		D1

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua e esixe unha presencialidade mínima do 80%.

Para aqueles alumnos que non cumpran a presencialidade ou que non alcancen o 50% da calificación na avaliación continua (traballo tutelado e presentación), terán que acudir a un exame que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos da materia, así como a presentación de todas as evidencias dos traballos de aula realizados polos alumnos de avaliación continua.

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plaxiados ou copiados suporá unha calificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información**Bibliografía Básica**

Cutopía, C., **Plan de marketing: paso a paso.**, 2ª ed., Esic, 2005

Kotler, P; Armstrong, G., **Marketing**, Pearson Educación, 2012

Kotler, P.; Kartajava, H.; Setiawan, I., **Marketing 3.0**, LIP Editorial Empresarial, 2011

Sainz de Vicuña-Ancín, J. M, **El plan de Marketing en la práctica**, 18ª ed, Esic, 2013

Bibliografía Complementaria

Alonso, M.I, **El plan de marketing digital.**, Pearson-Prentice Hall., 2008

Cutropía, C., **El plan de marketing: cómo elaborarlo con ayuda informática.**, 3ª ed., Esic, 2000

De Jay, R., **Prepare un buen plan de marketing en una semana.**, Gestión 2000, 2001

Martin, D.; Schouten, J., **Sustainable Marketing**, Prentice Hall, 2012

Rauflet, E.; Lozano, J. F.; Barrera, E.; García, **Responsabilidad Social Empresarial**, Pearson Educación, 2012

Silos, J.; Galiano, J.P., **Informe Forética 2011. Evolución de la responsabilidad social de las empresas en España**, 2011

Velasquez, M., **Ética en los negocios**, Pearson Educación, 2006

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Información e Comunicación da RSC/V03M134V01106

Materias que se recomienda ter cursado previamente

A Responsabilidade Social na Empresa/V03M134V01101

Marketing Responsable/V03M134V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Marketing Responsable				
Materia	Marketing Responsable			
Código	V03M134V01105			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	González Vázquez, Encarnación			
Profesorado	González Vázquez, Encarnación Rodríguez Comesaña, Lorenzo			
Correo-e	egzlez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias	
Código	
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
B4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
B10	Traballar en equipo.
B11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
B12	Adaptarse a novas situacións
D1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
D4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Ser capaz de integrar e aplicar coñecementos de márketing responsable	B4	D1
	B11	D4
	B12	
Saber extraer conclusións sobre a materia obxecto de estudo e comunicalas ante diferentes públicos de forma individual ou en grupo	A4	B10 B12

Contidos	
Tema	
Tema 1. O marketing 3.0	3.1 Por que o márketing 3.0? 1.2 A era da participación e o márketing de colaboración 1.3 O paradoxo da era da globalización e o márketing cultural 1.4 a era da sociedade creativa e o márketing espiritual 1.5 Márketing 3.0: de colaboración, cultural e espiritual
Tema 2. Futuro modelo para o marketing 3.0	2.1 O futuro do márketing: horizontal, non vertical. 2.2 O quenda da alma humana: o modelo 3i 2.3 Cambio ao márketing de valores 2.4 Márketing 3.0: O significado do márketing e o márketing do significado
Tema 3. Estratexias de marketing responsables	3.1 Transmitir a misión aos consumidores 3.2 Transmitir os valores aos empregado 3.3 Transmitir os valores á canle de distribución 3.4 Transmitir a visión aos accionistas 3.5 Aplicación do márketing responsable

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Debate	5	10	15
Estudo de casos	15	30	45
Presentación	6	34	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	realizaranse as tutorizacións necesarias no despacho.
Estudo de casos	realizánsense as tutorías necesarias para a resolución dos mesmos en horas de clase

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Debate	a avaliación basearase na media da cualificación obtida polo grupo, baseada na valoración que realicen os seus compañeiros e a que realice o profesor despois do debate. Os integrantes do grupo recibirán a cualificación que obteña o membro do equipo que peor cualificación obtivese.	25	A4 B10 B11
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.	25	B4 B10 B11
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia que o docente lle asignará. Será un traballo en grupo. Realizarase unha avaliación de cada un dos membros do grupo e posteriormente o grupo recibirá a nota que obteña o membro do grupo que obteña menor cualificación	50	B11 D1 B12 D4

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua e esixe unha presencialidade mínima do 80%. Para aqueles alumnos que non cumpran a presencialidade ou que non alcancen o 50% da cualificación na avaliación continua, terán que acudir a segunda convocatoria. Nesta convocatoria poderase esixir un exame.

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plagiados ou copiados supoñerá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

A Responsabilidade Social na Empresa/V03M134V01101

RSC e Marketing/V03M134V01104

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Xestión Ética/V03M134V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Información e Comunicación da RSC**

Materia	Información e Comunicación da RSC			
Código	V03M134V01106			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Otero Neira, María del Carmen			
Profesorado	Fernández Arias, M ^a Jesús García Rodríguez, María José Otero Neira, María del Carmen			
Correo-e	cachu@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código	
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
B8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
B9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades
B10	Traballar en equipo.
B11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
C5	Deseñar e implementar estratexias competitivas coherentes co tamaño empresarial e a contorna, baseándose en vantaxes competitivas resultantes da RSC
D1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
D3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Adquirir coñecementos e dominio da materia	A5	B2		
Saber aplicar e comunicar os conceptos adquiridos na materia dun modo individual e/o en grupo		B8 B9 B10 B11	C5	D1 D3

Contidos

Tema	
1. Marketing e Comunicación Corporativo	1. IDENTIDAD e IMAGEN CORPORATIVAS 2. Reputación CORPORATIVA 3. Xestión de crisis
2. COMUNICACIÓN INTEGRADA e DA RSC	Estratexias de comunicación da RSE

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	8	17	25
Lección maxistral	4	4	8
Presentación	4	21	25
Exame de preguntas obxectivas	1	16	17

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa directrices e supervisión do profesor. pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante
Lección maxistral	Sesión maxistral participativa: exposición por parte do profesor dos contidos da materia obxecto de estudos, bases teóricas e /ou directrices de traballo, exercicios ou proxecto a desenvolver polo estudante
Presentación	O alumno presentará os resultados do seu traballo individual ou en grupo. Valorándose tanto o contido do mesmo como a presentación.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Presentación	Atención individualizada en despacho a aquel alumno que o solicite en horario de titorías
--------------	---

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa directrices e supervisión do profesor de modo individual e/ou en grupo que serán resoltas en clase	30 A5	B2 C5 D1 B8 D3 B10 B11
Presentación	O alumno presentará os resultados do seu traballo individual ou en grupo. valorándose tanto o contido do mesmo como a presentación.	50	B9 C5 D1 B10 B11
Exame de preguntas obxectivas	Realizarse unha proba individual sobre os contidos da materia	20 A5	B2

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua e esixe unhaspresencialidade mínima do 80%. Para aqueles alumnos que non cumpran apresencialidade ou que non alcancen o 50% da cualificación na avaliacióncontinua, terán que acudir a segunda convocatoria. Nesta convocatoria poderaseesixir un exame.

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plagiados ou copiados supoñerá unha cualificación de suspenso nas dúasconvocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Currás Pérez, Rafael, **Identidad e imaxe corporativas: revisión conceptual e interrelación**, Teoría y Praxis,

Martín de Castro, G., **Reputación empresarial y ventaja competitiva**, ESIC,

Pérez, Andrea, y Rodríguez del Bosque1, Ignacio, **Identidad, imaxe y reputación de la empresa: integración de propostas teóricas para una gestión Exitosa**, Cuadernos de Gestión,

Van Riel, Cees B.M., **Comunicación Corporativa**, Prentice Hall,

Villafañe Gallego, J., **La buena reputación**, Piramide,

Bibliografía Complementaria

Currás Pérez, R., **Comunicación de la responsabilidad social corporativa: Imaxe e identificación con la empresa como antecedentes del comportamiento del consumidor**, TESIS DOCTORAL,

De Quevedo Puente, E., **Reputación y creación de valor**, Thomson Paraninfo,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fundamentos de Responsabilidade Social Empresarial Interna (Concepto + Elementos)**

Materia	Fundamentos de Responsabilidade Social Empresarial Interna (Concepto + Elementos)			
Código	V03M134V01107			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Velando Rodríguez, María Elena			
Profesorado	Velando Rodríguez, María Elena			
Correo-e	velando@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código	
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
B4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
B6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complejidad de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
B10	Traballar en equipo.
B11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
C3	Comprender as implicacións do comportamento ético na estratexia empresarial e nos procesos de toma de decisións, e a súa relación coa motivación, liderado e cultura empresarial
C10	Coñecer e manexar a terminoloxía e os procedementos metodolóxicos propios da xestión de recursos humanos aplicando criterios de responsabilidade social corporativa
C13	Comprender e aplicar todos os aspectos relacionados coa auditoria social
D1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
D4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecer a terminoloxía propia da xestión de recursos humanos aplicando criterios de ética e responsabilidade social corporativa.	A3	B7	C3 C10	D4
Coñecer os procedementos metodolóxicos propios da xestión de recursos humanos aplicando criterios de ética e responsabilidade social corporativa.	A3	B4 B7	C3 C10 C13	D4
Coñecer e aplicar os procedementos metodolóxicos propios da xestión da adquisición de recursos humanos aplicando criterios de ética e responsabilidade social corporativa.	A3 A4	B4 B6 B7 B10 B11	C3 C10 C13	D1 D4

Coñecer os principios do sistema retributivo seguindo criterios de ética e responsabilidade social corporativa.	A3	B4 B7	C3 C10 C13	D1 D4
Analizar e avaliar a aplicación dos principios do sistema retributivo seguindo criterios de ética e responsabilidade social corporativa, e sendo capaz de tomar decisións que melloren a súa implantación	A3 A4	B4 B6 B7 B10 B11	C3 C10 C13	D1 D4

Contidos

Tema	
Tema 1. A Responsabilidade Social Interna e a Dirección e Xestión de recursos humanos en empresas socialmente responsabeis	1.1. A Responsabilidade Social Interna: Elementos. 1.2. Os procesos de adquisición de recursos humanos en empresas socialmente responsabeis 1.3. As estratexias e procesos retributivos e a Responsabilidade Social.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	9	21	30
Resolución de problemas	4.5	25.5	30
Estudo de casos	4.5	10.5	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante. Requirese a participación activa do alumno
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso coa finalidade de reflexionar, interpretar, completar coñecementos, diagnosticar e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Asistencia o alumnado en horarios de tutorías

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Resolución de problemas	resolución de problemas e exercicios de responsabilidade social aplicada á xestión de recursos humanos.	50	A3 A4	B4 B6 B7 B10 B11	C3 C10 C13	D1 D4
Estudo de casos	estudo de casos de responsabilidade social interna	25	A3 A4	B4 B6 B7 B10 B11	C3 C10 C13	D1 D4

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua e esixe unha presencialidade mínima do 80%. Para aqueles alumnos que non cumpran a presencialidade ou que non alcancen o 50% da cualificación na avaliación continua, terán que acudir a segunda convocatoria. Nesta convocatoria poderase esixir un exame.

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plagiados ou copiados supoñerá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fuentes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Raufflet, E.; Lozano, J.F.; Barrera, E. y García, C., **Responsabilidad Social Empresarial**, Pearson,

Carneiro Caneda, M., **Guía de Responsabilidad Social Empresarial Interna y Recursos Humanos**, Junta de Andalucía,

Velasquez, M.G., **Ética en los Negocios**, Pearson,

Fuentes, F.; Núñez, J. y Veroz, R., **Alternativas de Cumplimiento de Responsabilidad Social en Gestión de Recursos Humanos**, Universia Business Review,

AEDIPE, **La Aplicación de la Responsabilidad Social a la Gestión de Personas**, AEDIPE,

---

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Implantación e Temas Avanzados de Responsabilidad Social Empresarial Interna/V03M134V01108

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Gestión Ética/V03M134V01102

Materias que se recomienda ter cursado previamente

A Responsabilidad Social na Empresa/V03M134V01101

DATOS IDENTIFICATIVOS**Implantación e Temas Avanzados de Responsabilidade Social Empresarial Interna**

Materia	Implantación e Temas Avanzados de Responsabilidade Social Empresarial Interna			
Código	V03M134V01108			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Diéguez Castrillón, María Isabel			
Profesorado	Diéguez Castrillón, María Isabel			
Correo-e	idieguez@uvigo.es			
Web				
Descrición	A asignatura presenta aplicacións prácticas da dimensión interna da responsabilidade social corporativa xeral			

Competencias

Código

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
Prácticas de Responsabilidade social interna	Conciliación Xestión da diversidade Igualdade Comunicación interna Voluntariado corporativo
Aplicación de prácticas de Responsabilidade social interna	Plan de igualdade Plan de comunicación interna Plan de responsabilidade social interna

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos	4.5	22.5	27
Presentación	1	5	6
Traballo tutelado	2.5	12.5	15
Lección maxistral	9	18	27

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos	Análise de casos concretos de prácticas de responsabilidade social interna
Presentación	Presentación e posta en común de resultados de traballos
Traballo tutelado	Realización de traballos en grupo o individuais sobre contidos da asignatura
Lección maxistral	Exposición de contidos teóricos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías   **Descrición**

Estudo de casos	Atención personalizada para a resolución de casos na aula en titorías presenciais e por email
Traballo tutelado	Atención personalizada para a realización de traballos tutelados na aula, en titorías presenciais e por email

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Estudo de casos Resolución de casos que aborden prácticas de xestión responsable nas organizacións	15	
Traballo tutelado Realización de plans de actuación en materia de responsabilidade social interna	65	

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua para a convocatoria de xaneiro. Para superar a avaliación continua é obrigatorio a asistencia ao 80% das clases presenciais e superar os traballos do curso. Para os estudantes que non superen a avaliación continua ou non acaden a presencialidade mínima esixida, o exame (convocatorias oficiais xaneiro/xuño-xullo) será de modo tal que permita valorar a adquisición de todas as capacidades esixidas ao estudante. Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información**Bibliografía Básica**

CURTO GRAU M., **LA RESPONSABILIDAD SOCIAL INTERNA DE LAS EMPRESAS**, IESE, 2012

CARNEIRO CANEDA, M., **LA RESPONSABILIDAD SOCIAL CORPORATIVA INTERNA: LA NUEVA FRONTERA DE LOS RECURSOS HUMANOS**, IESE, 2004

ENA VENTURA, B., **RECURSOS HUMANOS Y RESPONSABILIDAD SOCIAL CORPORATIVA**, PARANINFO, 2012

Bibliografía Complementaria**Recomendacións****Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Fundamentos de Responsabilidade Social Empresarial Interna (Concepto + Elementos)/V03M134V01107

A Responsabilidade Social na Empresa/V03M134V01101

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xestión da Calidade Total				
Materia	Xestión da Calidade Total			
Código	V03M134V01201			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Ferro Soto, Carlos Antonio			
Profesorado	Fernández González, Arturo José Ferro Soto, Carlos Antonio			
Correo-e	cferro@uvigo.es			
Web	http://http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia ten por obxecto a comprensión dos trazos básicos da Calidade Total e o modo de xestionala (Xestión da Calidade Total), así como coñecer as ferramentas de calidade de aplicación dentro dun proceso de mellora continua, e o cálculo dos custos relacionados coa xestión da calidade.			

Competencias

Código	Descrición
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
B7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
B10	Traballar en equipo.
B11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
B13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
C11	Coñecer a evolución do concepto de calidade e das formas da súa xestión para unha mellor comprensión do concepto de calidade total, e todas as súas implicacións estratéxicas e as súas relacións coa actuación socialmente responsable da empresa e a preservación do medio ambiente
D3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Distinguir entre o diferentes concepto de calidade e dos seus modos de xestión, habidos ao longo de toda a súa evolución histórica, co fin de identificar os trazos crave da calidade total e a xestión da calidade total e o seu valor estratéxico como vantaxe competitiva	A2	B13	C11
Identificar e distinguir entre os distintos custos da calidade e a non calidade	A3		
	A5		
Resolver problemas de cálculo de custos de calidade e de non calidade	A2	B1	C11
	A3	B10	
	A5	B11	
		B13	
Identificar, e en consecuencia, distinguir entre as diferentes ferramentas e técnicas que permiten desenvolver a actividade dunha empresa baixo a perspectiva da xestión da calidade total, de aplicación tanto na fase de planificación e deseño de produtos e procesos, como no propio proceso produtivo	A2	B13	C11
	A3		
	A5		

Aplicar as diferentes ferramentas e técnicas que permiten desenvolver a actividade dunha empresa baixo a perspectiva da xestión da calidade total, de aplicación tanto na fase de planificación e deseño de produtos e procesos, como no propio proceso produtivo	A2 A3 A5	B1 B7 B10 B11 B13	C11	D3
---	----------------	-------------------------------	-----	----

Contidos

Tema	
As BASES DA CALIDADE TOTAL E A súa XESTIÓN	Tema 1. Concepto de Calidade: A Calidade Total Tema 2. Xestión de Calidade Total ou Total Quality Management (TQM) Tema 3. Custos asociados á calidade
A CALIDADE NO DESEÑO E A PRODUCCIÓN	Tema 4. A calidade no deseño: Planificación da calidade Tema 5. A Calidade na produción: Control e mellora de procesos

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas de forma autónoma	20	21	41
Lección maxistral	9	21	30
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	30	31
Exame de preguntas obxectivas	1	22	23

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Resolución personalizada de problemas do alumnado á hora de entender os coñecementos teóricos impartidos
Resolución de problemas de forma autónoma	Resolución personalizada de problemas do alumnado á hora de levar á práctica os coñecementos teóricos adquiridos

Probas	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución personalizada de problemas do alumnado á hora de levar á práctica os coñecementos teóricos adquiridos
Exame de preguntas obxectivas	Resolución personalizada de problemas do alumnado á hora de entender os coñecementos teóricos impartidos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.	60	A2 B1 C11 D3 A3 B7 A5 B10 B11 B13
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba escrita individual na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/*as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	28	A2 B1 C11 A3 B7 A5 B11
Exame de preguntas obxectivas	Proba escrita individual para avaliar os coñecementos teóricos da materia	12	A2 B13 C11 A3 A5

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación continua considerarase cando o estudante asistise a máis do 80% das clases

É necesario ter polo menos un 5 en cada modalidade de avaliación

Os alumnos que non participen na avaliación continua terán que superar un exame que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos da materia, así como a presentación de todas as evidencias dos traballos de aula realizados polos alumnos de avaliación continua.

Todas as especificacións atoparanse claramente detalladas nos apartados correspondentes na plataforma de Teledocencia (FAITIC) e en documento 'Condiciones da materia' en 'Documentos e Ligazóns' en FAITIC

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Comisión Académica do Máster para o curso académico. No entanto, o calendario pode ser modificado ao longo do curso por algún imprevisto.

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plagiados ou copiados supoñerá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CUATRECASAS, L, **Gestión Integral de la Calidad. Implantación, Control y Certificación**, 2ª edición., Gestión 2000, 2010

GONZÁLEZ GAYA, C.; DOMINGO NAVAS, R y SEBASTIÁN PÉREZ, M.A, **Técnicas de Mejora de la Calidad**, 3ª Ed, Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNE, 2008

SANGÜESA, M.; MATEO, R.; ILZARBE, L., **Teoría y Práctica de la Calidad.**, Thompson, 2006

CAMISÓN, C.; CRUZ, S.; GONZÁLEZ, C., **Gestión de la Calidad: Conceptos, Enfoques, Modelos y Sistemas.**, Pearson. Prentice Hall, 2007

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistemas Normalizados de Xestión de Calidade e das Relacións Laborais**

Materia	Sistemas Normalizados de Xestión de Calidade e das Relacións Laborais			
Código	V03M134V01202			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema

Planificación

Horas na aula

Horas fóra da aula

Horas totais

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Atención personalizada**Avaliación**

Descrición

Cualificación

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Outros comentarios sobre a Avaliación**Bibliografía. Fontes de información****Bibliografía Básica****Bibliografía Complementaria****Recomendacións**

DATOS IDENTIFICATIVOS**Inversión e Financiación Socialmente con Criterios de Sostibilidade**

Materia	Inversión e Financiación Socialmente con Criterios de Sostibilidade			
Código	V03M134V01203			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	González Loureiro, Miguel			
Profesorado	González Loureiro, Miguel			
Correo-e	mloureiro@uvigo.es			
Web	http://http://migonlou.webs.uvigo.es/			
Descrición xeral	Trata de formar ao alumnado sobre aspectos avanzados de investimento e financiamento baixo unha perspectiva de control de xestión estratéxico para directivos. Nesta materia revisárase o impacto das principais decisións estratéxicas nos ámbitos de investimento e financiamento.			

Competencias

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
B2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
B3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
B4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
B5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complejidad de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
B8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
B9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
B10	Traballar en equipo.
B11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
B12	Adaptarse a novas situacións
B13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
C12	Comprender os coñecementos pertinentes relacionados con xestión financeira socialmente responsable
C13	Comprender e aplicar todos os aspectos relacionados coa auditoria social
D1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa

D2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamento de datos, e posterior utilización
D3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados
D4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Comprender os coñecementos pertinentes relacionados con xestión financeira socialmente responsable	A1	B1	C12	D1
	A2	B2	C13	D2
	A3	B3		D3
Coñecemento avanzado de control de xestión estratéxico	A4	B4		D4
	A5	B5		
		B6		
		B7		
		B8		
		B9		
		B10		
		B11		
		B12		
		B13		
Ser capaz de realizar un sistema de control de xestión da empresa	A1	B1	C12	D1
Ser capaz de interpretar indicadores de control de xestión estratéxico.	A2	B2	C13	D2
Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa *RSC na xestión integral da empresa.	A3	B3		D3
Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamento de datos, e posterior utilización.	A4	B4		D4
Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados	A5	B5		
Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas		B6		
		B7		
		B8		
		B9		
		B10		
		B11		
		B12		
		B13		

Contidos

Tema

Tema 1- Implicacións da estratexia empresarial no investimento e financiamento. A *DPO.

Tema 2- Visión conxunta da xestión do investimento e o financiamento da empresa no equilibrio económico-financieiro.

Tema 3- Control de xestión e cadro de mando integral para a xestión responsable da empresa. O balance scorecard de Kaplan e Norton

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	9	15	24
Estudo de casos	9	22	31
Traballo	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	As clases teóricas exporarán os principais contidos dos distintos temas, desenvolvendo con máis detalle os puntos de maior complexidade. Acompañaranse de exemplos de empresas galegas
Estudo de casos	Efectuaranse diversas actividades dirixidas a afianzar os coñecementos adquiridos polo *estudiantado nas clases teóricas a *traves de estudos de casos.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Estudo de casos Realizarase un seguimento do traballo en grupo e atención personalizada na aula para resolver as dúbidas que vaian xurdindo. Usaranse ordenadores para os casos de forma que o alumnado adquira destreza no manexo da folia de cálculo, para o que se darán suxestións de funcionamento.

Probas	Descrición
Traballo	Cada grupo terá atención personalizada sobre o traballo que realizarán, sendo o mesmo traballo para todos os grupos. Se así se require, poderán realizarse sesións específicas de atención para cada grupo.

Avaliación		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
	Descrición				
Estudo de casos	Resolución de exercicios, casos ou supostos sobre contidos e conceptos desenvolvidos na materia	45	A1 A2 A3 A4 A5	C12 C13	D1 D2 D3 D4
Traballo	Elaboración de indicadores e comentarios de control de xestión dunha empresa, proxecto que o alumno debe realizar en base ao modelo explicado en sesións teóricas	55		B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13	C12 C13

Outros comentarios sobre a Avaliación

O *MAiE segue un sistema de avaliación continua e esixe unha *presencialidade mínima do 80%. Os alumnos que non alcancen o mínimo necesario para ser avaliados mediante o sistema de avaliación continua, terán dereito a ser avaliados sobre a nota máxima mediante a realización dunha proba escrita, ademais do traballo encargado a todos (exercicios durante as clases) e a elaboración de un proxecto. A data, lugar e horario da proba será posta a disposición do alumnado por parte da coordinación do Máster de maneira oportuna.

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

González-Loureiro, Miguel, **Apuntes de clase en FAITIC**, 2017

Cibrán Ferraz, P., Prado Román, C., Crespo Cibrán, M. Á., & Huarte Galbán, C., **Planificación financeira**, ESIC Editorial, 2013

Ferraz, M. P. C., **Gestión financeira**, Tórculo Edicións., 1997

Guerras-Martín, L.A. y Navas-López, J.E., **Dirección Estratégica de la Empresa. Teoría y aplicaciones. Parte III, Capítulos 14, 15 y 16.**, 5ª ed, 2015

Bibliografía Complementaria

Bueno, E. Salmador, M.P. Merino, C. y Martín, J.I., **"Dirección Estratégica. Desarrollo de la estrategia y análisis de casos. Capítulo 10: Control de la Estrategia, el Balanced Scorecard.**, Ed. Pirámide, 2006

BIC-Galicia, **Manuais prácticos da Peme: cómo elaborar o cadro de mando.**, 2009

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Contabilidade Social/V03M134V01204

Dirección Estratéxica/V03M134V01103

Outros comentarios

Requírense coñecementos básicos sobre Inversión e Financiamento Empresarial, especialmente relativos ás contas anuais dunha empresa. Para aqueles alumnos que non posúan estes coñecementos, o docente facilitará material adicional

DATOS IDENTIFICATIVOS**Contabilidade Social**

Materia	Contabilidade Social			
Código	V03M134V01204			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Comesaña Benavides, Fernando			
Profesorado	Comesaña Benavides, Fernando			
Correo-e	fercoben@uvigo.es			
Web	http://cursos.faitic.uvigo.es/tema1415/claroline/course/index.php?cid=V03M134V01204			
Descrición xeral	Materia que relaciona a existencia do sistema de información contable coa adecuada relación da empresa coa sociedade			

Competencias

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
B2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
B3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
B4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
B5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complejidad de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
B8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
B9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
B10	Traballar en equipo.
B11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
B12	Adaptarse a novas situacións
B13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
C12	Comprender os coñecementos pertinentes relacionados con xestión financeira socialmente responsable
C13	Comprender e aplicar todos os aspectos relacionados coa auditoría social
D1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
D2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamiento de datos, e posterior utilización
D3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados
D4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Comprender a necesidade da existencia do sistema de información contable	A1		C12	
Saber realizar procesos no sistema de información contable para garantir o adecuado reflexo da información da empresa relevante para os axentes internos e externos da mesma	A2	B1	C12	D1
	A3	B2	C13	D2
	A4	B3		D3
	A5	B4		D4
		B5		
		B6		
		B7		
		B8		
		B9		
		B10		
		B11		
		B12		
		B13		
Coñecer e compartir a visión da importancia da contabilidade como medio para fortalecer a responsabilidade social da empresa			C13	D2
				D3
				D4

Contidos

Tema

1-Necesidade da Contabilidade.	*Rudimentos Contabilidade de partida simple *Contabilidad de partida dobre Contabilidade con soporte de sistemas
2-Finalidade da Contabilidade. Aspecto Social	Aspecto formal Aspecto social
3-Evolución de la Contabilidad Social:(Gateway Time-out: http://tradutorsw.uvigo.es/trad-docx/web/translate-string.php?wsdl)	Evolución pasada Aspectos futuros:(Gateway Time-out: http://tradutorsw.uvigo.es/trad-docx/web/translate-string.php?wsdl)

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	9	21	30
Estudo de casos	4.5	15.5	20
Resolución de problemas	4.5	15.5	20
Foros de discusión	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos plantexados na estrutura do temario, presentado teorías e correntes de actuación actualmente vixentes. Plantexaránse exemplos e cuestións de aplicación práctica ó tecido empresarial sobre os contidos presentados.
Estudo de casos	Formulación de casos relevantes de estudo, sobre os que os alumnos deberán analizar os niveis en que se utiliza a contabilidade social.
Resolución de problemas	Formulación de problemas aos que o alumnado debe buscar unha solución de acordo coas teorías e métodos expostos nas clases teóricas.
Foros de discusión	Espazo de discusión sobre noticias introducidas polos docentes como obxecto de debate e participación no mesmo con achegas abertas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Realizarase un seguimento efectivo para a realización destas tarefas
Lección maxistral	Realizarase ao finalizar as sesións
Resolución de problemas	Realizarase *presencialmente ou de maneira remota a través da plataforma de *teledocencia
Foros de discusión	Realizarase *interactivamente no propio foro

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Estudo de casos	Valoración efectuada nas sesións dedicadas á exposición e análise de casos de maneira persoal.	50	A1	B4	C12	D1			
			A2	B5	C13	D2			
			A3	B6		D3			
			A4	B7		D4			
			A5	B8					
				B9					
				B10					
				B11					
				B12					
				B13					
			Resolución de problemas	Valoración efectuada nas sesións dedicadas á resolución de exercicios de casos.	50	A1	B1	C12	D1
						A2	B2	C13	D2
						A3	B3		D3
A4	B4					D4			
A5	B5								
	B6								
	B7								
	B8								
	B9								
	B10								
	B11								
	B12								
	B13								

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua e esixe unha presencialidade mínima do 80%. Para aqueles alumnos que non cumpran a presencialidade ou que non alcancen o 50% da cualificación na avaliación continua, terán que acudir a segunda convocatoria. Nesta convocatoria poderase esixir un exame que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos da materia, así como a presentación de todas as evidencias dos traballos de aula realizados polos alumnos de avaliación continua. Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Mathews, M. R., **Socially responsible accounting**,

Mathews, M. R. y Perera, M.H., **Accounting Theory and Development**,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

A Responsabilidade Social na Empresa/V03M134V01101

Outros comentarios

É de utilidade, pero non imprescindible ter coñecementos previos de Contabilidade Empresarial

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo Fin de Máster**

Materia	Traballo Fin de Máster			
Código	V03M134V01206			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS 13	Sinale OB	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Crespo Franco, Tony			
Profesorado	Comesaña Benavides, Fernando Crespo Franco, Tony			
Correo-e	tcrespo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoitado nun contexto de investigación.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B1	Recuperar e analizar información pertinente e oportuna proveniente de fontes diversas en condicións óptimas de custo e tempo
B2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
B3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
B4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
B5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B7	Demostrar a capacidade de análise crítica, reflexión, avaliación e síntese de ideas novas e complexas
B8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
B9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
B10	Traballar en equipo.
B11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
B12	Adaptarse a novas situacións
B13	Estudar dun modo auto-dirixido ou autónomo
C1	Interpretar a nova realidade social e a súa aplicación ás tarefas da dirección e organización de empresas, á análise prospectivo da competitividade e ao impulso do desenvolvemento organizativ
C2	Identificar cales son os stakeholders e entender a súa importancia
C3	Comprender as implicacións do comportamento ético na estratexia empresarial e nos procesos de toma de decisións, e a súa relación coa motivación, liderado e cultura empresarial
C4	Coñecer os sistemas de xestión, normas, verificación e posibles certificacións da RSC

C5	Deseñar e implementar estratexias competitivas coherentes co tamaño empresarial e a contorna, baseándose en vantaxes competitivas resultantes da RSC
C6	Elaborar memorias de sustentabilidade
C7	Coñecer o concepto, evolución e importancia do Marketing Responsable na estratexia empresarial
C8	Valorar a pertinencia da mobilización de recursos e as posibilidades intermedias entre xerarquía e mercado (internalización vs. externalización).
C9	Integrar e implementar os diferentes sistemas de xestión normalizados de I D I, calidade e medioambiente no proceso de planificación estratéxica da empresa tendo en consideración a súa responsabilidade social corporativa.
C10	Coñecer e manexar a terminoloxía e os procedementos metodolóxicos propios da xestión de recursos humanos aplicando criterios de responsabilidade social corporativa
C11	Coñecer a evolución do concepto de calidade e das formas da súa xestión para unha mellor comprensión do concepto de calidade total, e todas as súas implicacións estratéxicas e as súas relacións coa actuación socialmente responsable da empresa e a preservación do medio ambiente
C12	Comprender os coñecementos pertinentes relacionados con xestión financeira socialmente responsable
C13	Comprender e aplicar todos os aspectos relacionados coa auditoría social
D1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
D2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamento de datos, e posterior utilización
D3	Difusión e divulgación de ideas en contextos tanto académicos como non especializados
D4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber aplicar os coñecementos adquiridos no Máster a un traballo académico ou actividade empresarial concreta baixo a supervisión/dirección dun ou varios titores	A1	B1	C1	D1
	A2	B2	C2	D2
	A3	B3	C3	
	A5	B4	C4	
		B5	C5	
		B6	C6	
		B7	C7	
		B8	C8	
		B10	C9	
		B11	C10	
		B12	C11	
		B13	C12	
			C13	
Saber presentar e defender adecuadamente os resultados do seu traballo	A4	B2		D1
		B3		D3
		B7		D4
		B9		
		B11		

Contidos

Tema

O Traballo Fin de Máster tratará sobre un TFM ACADÉMICO proxecto integral que recolla, amplíe e aplique os TFM PRÁCTICO coñecementos e capacidades adquiridos nas materias cursadas polo estudante

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	1	54	55
Traballo tutelado	8	262	270

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentación	O TFM presentárase ante un tribunal, unha vez que teña o visto e prace do titor.

Traballo tutelado	O alumno realizará o Traballo Fin de Máster baixo a supervisión dun titor con reunións periódicas entre ambos. Haberá unha sesión inicial na que se expoñerán as directrices que guiarán a realización do traballo e un conxunto de reunións de seguimento. O TFM pode ser académico ou aplicado a partir de prácticas en empresas.
-------------------	---

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Supervisión do alumno polo Titor no seu traballo e titorías co profesor de maneira individualizada no despacho en horarios de titoría do profesor

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
		A4	B2	B3	D1
Presentación Oral do TFM diante dun tribunal	40		B2	B3	D1
			B7	B9	D3
			B11		D4
O TFM realízase polo alumno baixo a tutorización dun profesor que revisará o seu traballo autónomo. Ademais, realizaranse varias sesións maxistras nas que se farán recomendacións xerais para a realización deste tipo de traballos.	60	A1	B1	B2	C1
		A2	B2	B3	C2
		A3	B3	B4	C3
		A5	B4	B5	C4
			B5	B6	C5
O alumno expoñerá e defenderá o Traballo Fin de Máster (Memoria de Prácticas ou Monitor Consulting Project) diante dun tribunal.			B6	B8	C6
			B8	B10	C7
			B10	B11	C8
			B11	B12	C9
			B12	B13	C10
			B13		C11
					C12
					C13

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para a superación desta materia é requisito ineludible a súa defensa pública diante dun tribunal. Para realizar esta defensa é imprescindible ter superado a totalidade das restantes materias do Máster e o visto e prace do titor/a de o TFM.

A defensa poderase realizar na convocatoria ordinaria ou extraordinaria. As dúas datas estarán fixadas no calendario académico do curso correspondente.

Observación: Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados supoñerá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Clanchy, J. y Ballard, B., **Cómo se hace un trabajo académico. guía practica para estudiantes universitarios**, Presnas Universitarias de Zaragoza,

INE Contabilidad Nacional Trimestral de España, ,

<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?jsessionid=BB94B4B32B26488E96F951C3C75166CF.jaxi01?type=pcaxis&path=%2Ft35%2Fp009&file=inebase&L=0>,

INE, Directorio Central de Empresas (DIRCE), <http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=/t37/p201/&file=inebase>,

SABI, **base de datos con información sobre balances empresariales**,

INE Anuario Estadístico, http://www.ine.es/prodyser/pubweb/anuarios_mnu.htm,

APA STYLE MANUAL, **Publication Manual of the American Psychological Association, sixth edition, (2010)**.,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistemas Normalizados de Xestión: Calidade, Medioambiente, Seguridade e Saúde no Traballo**

Materia	Sistemas Normalizados de Xestión: Calidade, Medioambiente, Seguridade e Saúde no Traballo			
Código	V03M134V01207			
Titulación	Máster Universitario en Administración Integrada de Empresas e Responsabilidade Social Corporativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Fernández González, Arturo José			
Profesorado	Fernández González, Arturo José			
Correo-e	ajfdez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia adícase aos sistemas de xestión empresarial, con especial atención á xestión da calidade, o medio ambiente e a seguridade e saúde no traballo, e os modelos existentes, en xeral internacionais, para os mesmos (normas ISO 9000 e 14000, Regulamento EMAS, ISO 45001, etc.). En primeiro lugar, expóñense os conceptos de normalización, certificación e acreditación. A continuación, estúdanse os fundamentos dos diferentes sistemas de xestión con relación ás súas correspondentes normas internacionais, prestando atención ás súas connotacións coa Responsabilidade Social Empresarial e a mellora da competitividade da empresa. Finalmente, proporciónanse claves para a súa correcta implantación e mantemento no tempo.			

Competencias

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
B2	Interpretar e dominar destrezas asociados con ese campo.
B3	Demostrar un entendemento sistemático do campo de estudo derivado do entendemento e integración de distintos enfoques teóricos
B4	Demostrar a habilidade de concibir, deseñar, implementar e adaptar un proceso substancial coa suficiente integridad intelectual
B5	Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B6	Integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B8	Organizar, planificar e desenvolver estratexias para levar a cabo un traballo
B9	Comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
B10	Traballar en equipo.
B11	Aplicar os coñecementos á resolución de problemas concretos.
B12	Adaptarse a novas situacións
C9	Integrar e implementar os diferentes sistemas de xestión normalizados de I D I, calidade e medioambiente no proceso de planificación estratéxica da empresa tendo en consideración a súa responsabilidade social corporativa.
D1	Difusión de resultados e conclusións dos estudos, a través de presentacións orais e escritas que aborden ideas relacionadas coa RSC na xestión integral da empresa
D2	Manexo de técnicas e ferramentas informáticas e de xestión para obtención de información, tratamento e procesamiento de datos, e posterior utilización
D4	Reflexión sobre responsabilidades sociais e éticas

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Coñecer en que consiste a normalización, a certificación e a acreditación, e saber distinguir entre os devanditos conceptos	A1 A4	B2 B9 B11	C9	
Coñecer os fundamentos da normativa ISO 9000 e dos sistemas de xestión da calidade	A1 A4	B2 B3 B4 B5 B8 B9 B10 B11 B12	C9	D1
Coñecer o uso de ferramentas de mellora da calidade de forma coherente cos conceptos básicos dos sistemas de xestión da calidade segundo ISO 9000	A1 A4	B2 B3 B4 B5 B8 B9 B10 B11 B12	C9	D1 D2
Coñecer aspectos básicos da lexislación en materia medioambiental e de seguridade e saúde no traballo	A1	B2 B3 B5 B6 B9 B11	C9	D4
Coñecer os fundamentos da normativa ISO 14000 e e dos sistemas de xestión medioambiental, así como do Regulamento EMAS	A1 A4	B2 B3 B4 B5 B6 B8 B9 B10 B11 B12	C9	D1 D4
Coñecer os fundamentos da norma ISO 45001 e dos sistemas de xestión da seguridade e saúde no traballo.	A1 A4	B2 B3 B4 B5 B6 B8 B9 B10 B11 B12	C9	D1 D4

Contidos

Tema	
1. Normalización, certificación e acreditación.	1.1. Normalización 1.2. Certificación 1.3. Acreditación
2. Modelos de xestión da calidade: ISO 9000	2.1. A norma ISO 9001 2.2. Deseño, desenvolvemento e implantación dun sistema de xestión da calidade segundo ISO 9000
3. A xestión medioambiental	3.1. Introducción á xestión medioambiental 3.2. Lexislación medioambiental
4. Modelos de xestión medioambiental: ISO 14000 e Regulamento EMAS	4.1. A norma ISO 14001 4.2. Deseño, desenvolvemento e implantación dun sistema de xestión medioambiental segundo ISO 14000 4.3. O Regulamento EMAS 4.4. Comparativa ISO 14000 vs EMAS
5. Modelos de xestión da seguridade e saúde no traballo: ISO 45001	5.1. A norma ISO 45001 5.2. Deseño, desenvolvemento e implantación dun sistema de xestión da seguridade e saúde no traballo segundo ISO 45001
6. Modelos de xestión da RSC: ISO 26000 e outros referenciais	6.1. A norma ISO 26000 6.2. Outros referenciais de xestión da RSC

7. Sistemas integrados de xestión: conceptos básicos

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	22.5	23.5	46
Prácticas en aulas informáticas	4.5	5.5	10
Estudo de casos	3	9	12
Exame de preguntas obxectivas	1	16	17
Traballo	0	40	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Prácticas en aulas informáticas	Traballo na aula utilizando medios informáticos (esencialmente ferramentas ofimáticas tipo Excel).
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Prácticas en aulas informáticas	Traballo na aula utilizando medios informáticos (esencialmente ferramentas ofimáticas tipo Excel).
Probas	Descrición
Traballo	Atención personalizada sobre o traballo que realizarán.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Exame de preguntas obxectivas	Probas que avalían o coñecemento que inclúen preguntas con diferentes alternativas de resposta.	30	A1	B2 B3 B4 B5 B6 B9 B11	C9	D4
Traballo	Avaliaráse o traballo realizado polo alumnado	70	A1 A4	B2 B3 B4 B5 B6 B8 B9 B10 B11 B12	C9	D1 D2 D4

Outros comentarios sobre a Avaliación

O MAiE segue un sistema de avaliación continua e esixe unha presencialidade mínima do 80%.

Os alumnos/as poderán superar a materia por avaliación continua cumprindo esta presencialidade mínima, presentando e superando os traballos encomendados polo profesor (70% da calificación) e superando un exame de preguntas obxectivas (tipo test) (30% da calificación) que se fará na última hora de clase da materia.

Aqueles alumnos/as que non cumpran algunha destas condicións ou non acaden o 50% da cualificación na avaliación continua, terán que acudir á convocatoria oficial. Nas convocatorias oficiais esixirase un exame que avaliará tanto os coñecementos teóricos como prácticos da materia, así como a presentación e superación dos traballos de aula realizados (no caso de que non foran presentados no seu momento).

Observación: Calquera evidencia de traballos ou probas plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

CAMISÓN, C.; CRUZ, S.; GONZÁLEZ, T., **Gestión de la Calidad: conceptos, enfoques, modelos y sistemas**, Pearson-Prentice Hall, Madrid,

CUATRECASAS, L., **Gestión Integral de la Calidad. Implantación, Control y Certificación**, Gestión 2000, Barcelona,

SEOÁNEZ CALVO, M. y ANGULO AGUADO, I., **Manual de Gestión Medioambiental de la Empresa: Sistemas de Gestión Medioambiental, Auditorías Medioambientales, Evaluaciones de Impacto Ambiental.**, Díaz de Santos, Madrid,

BELLAICHE, M., **Después de la certificación ISO 9001**, AENOR Ediciones, Madrid,

CUADERNOS IMPIVA, **Aspectos medioambientales. Identificación y evaluación**, AENOR/IMPIVA, Valencia,

DEMING, W.E., **Calidad, productividad y competitividad. La salida de la crisis**, Ediciones Díaz de Santos, S.A., Madrid,

GONZÁLEZ GAYA, C.; DOMINGO NAVAS, R.; SEBASTIÁN PÉREZ, M.A., **Técnicas de mejora de la calidad**, UNED, Madrid,

GRYNA, F.M.; CHUA, R.C.H.; DEFEO, J.A., **Método Juran. Análisis y Planeación de la calidad**, McGraw-Hill, México D.F.,

HAYES, B.E., **Cómo medir la satisfacción del cliente. Desarrollo y utilización de cuestionarios**, Ediciones Gestión 2000, S.A., Barcelona,

IHOBE, **Indicadores Medioambientales para la Empresa**, IHOBE, País Vasco,

ISHIKAWA, K., **Introducción al Control de Calidad**, DÍAZ DE SANTOS, 1994

JONQUIÈRES, M., **Manual de auditoría de los sistemas de gestión**, AENOR Ediciones, Madrid,

JURAN, J.M.; BLANTON, A., **Manual de Calidad**, McGraw-Hill, México D.F.,

www.aenor.es,

www.aec.es,

<http://http://gio.uvigo.es/asignaturas/gestioncalidad>,

www.iso.ch,

www.belt.es,

<http://www.cmati.xunta.es/>,

<http://www.clubexcelencia.org/>,

http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm,

www.enac.es,

<http://www.insht.es>,

UNE (AENOR),

CONFEDERACIÓN CANARIA DE EMPRESARIOS, **Manual de Prevención de Riesgos Laborales. 660 Preguntas y Respuestas sobre la Prevención**, Confederación Canaria de Empresarios, CEOE,

SÁNCHEZ-TOLEDO, A.; FERNÁNDEZ, B., **Cómo implantar con éxito OHSAS 18001**, AENOR Ediciones, Madrid,

ISO, **UNE-EN ISO 9001:2015**, UNE (AENOR),

ISO, **UNE-EN ISO 14001:2015**, UNE (AENOR),

ISO, **ISO 45001:2018**, UNE (AENOR),

ISO, **UNE-ISO 26000:2012**, UNE (AENOR),

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Xestión da Calidade Total/V03M134V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Xestión da Calidade Total/V03M134V01201